

Motion om skolval med kvalitet på gymnasiet

Motion av Jan Jönsson (L)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Emilia Bjuggren

Sammanfattning av ärendet

Jan Jönsson (L) har väckt en motion i kommunfullmäktige. I motionen föreslås att staden utreder förutsättningarna för ett begränsande av antal skolbyten på gymnasiet.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden och Stockholms Stadshus AB.

Stadsledningskontoret bedömer att det vore mycket svårt att utan lagstöd få till stånd en frivillig överenskommelse om att begränsa skolbyten med de 26 kommuner och över 100 fristående huvudmän som ingår i den gemensamma gymnasieregionen i Stockholm.

Utbildningsnämnden anser att det vore mycket svårt att utan specifikt lagstöd få till en frivillig överenskommelse om att begränsa skolbyten med de 26 kommuner och över 100 fristående huvudmän som ingår i den gemensamma gymnasieregionen i Stockholm.

Stockholms Stadshus AB instämmer i Skolfastigheter i Stockholms AB:s (SISAB:s) remissvar om att bolaget inte har rådighet kring själva verksamheten varför beredning av konsekvenser kring ändrade förutsättningar för skolval bäst besvaras av utbildningsförvaltningen.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Jag delar bilden att det är problematiskt om elever ägnar sig åt skolshoppning och genomför flera skolbyten under loppet av en termin på det sätt som motionären

beskriver. Det riskerar skapa sämre studiero och planeringsförutsättningar samtidigt som risken är stor att elever inte ges chansen att komma in i sin nya utbildning.

Som utbildningsnämnden lyfter i sitt remissvar saknas det däremot idag lagstöd för att begränsa den här typen av skolbyten. Därför bör frågeställningen snarare riktas till regeringen.

Vidare är det inte hållbart att Stockholms stad ensidigt skulle sluta ta emot elever från friskolor under läsåret samtidigt som elever i de kommunala skolorna fortsatt kan byta skola under terminerna. En förändring i ordningen för skolbyten skulle därför kräva en överenskommelse med de 26 kommuner och över 100 fristående skolhuvudmän som finns i gymnasiregionen, vilket i sig är en utmaning. Detta inte minst då det samtidigt saknas lagstöd för en sådan förändring.

Bilaga

Motion om skolval med kvalitet på gymnasiet, dnr KS 2025/636-1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att bifalla motionen.
2. Att därutöver anföras.

Vi liberaler vill att gymnasievalet ska vara både fritt och stabilt, och att elever ska kunna känna att det val de gör är reellt, inte något man kan backa från utan konsekvenser. I dag har vi ett system där elever ibland byter skola mitt i terminen på vaga grunder — kanske för att första intrycket var fel, eller att de upptäckte att schemat inte passade — och det kan leda till att de får börja om eller tappa fart.

Ett gymnasieval med kvalitet kräver att valet gäller, och att eleverna ges förutsättningar att stanna och fullfölja sin utbildning utan oro för att bli kastade mellan skolor. Man skulle mycket väl kunna ha en överenskommelse inom StorSthlm, där även de fristående är inkopplade. Alla borde tjäna på att inte elever hoppar runt.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 15 april 2026

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Jan Jönsson (L) som är likalydande med Liberalernas reservation i borgarrådsberedningen.

Ärendet

Jan Jönsson (L) har väckt en motion i kommunfullmäktige. I motionen föreslås att staden utreder förutsättningarna för ett begränsande av antal skolbyten på gymnasiet. Motionären lyfter att systemet möjliggör för eleverna att byta skola flera gånger och erfar att en del elever byter skola flera gånger under den första terminen eller längre in på sina studier. Skälen till att eleverna byter skola är enligt motionären i många fall vaga och baseras ofta på några dagars upplevelse eller känsla av skolan eller andra elever i klassen. Vidare anser motionären att föräldrar ofta har en attityd om att skolvalet inte är så viktigt eftersom det går att byta. Motionären skriver att elever ibland uppmanas att byta program och att det leder till att eleverna får börja om sina studier.

Motionären framhåller att skolbyten kan få flera konsekvenser: elever som byter program kan behöva börja om sina studier, elever som påbörjar utbildningen sent leder också till att undervisningen inte kommer i gång för övriga elever och att alla elever tappar kunskap, seriös undervisning kan inte påbörjas från läsårsstart och skolornas planeringsförutsättningar försämras.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden och Stockholms Stadshus AB.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 29 oktober 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret bedömer att det vore mycket svårt att utan lagstöd få till stånd en frivillig överenskommelse om att begränsa skolbyten med de 26 kommuner och över 100 fristående huvudmän som ingår i den gemensamma gymnasieregionen i Stockholm. Enligt gymnasieförordningen 7 kap. 8 § får huvudmän anta sökande vid en senare tidpunkt än vid början av utbildningen om de är behöriga och har de kunskaper och färdigheter som krävs.

Vidare anser stadsledningskontoret att det inte är hållbart för stadens kommunala gymnasieskolor att ensidigt, utan överenskommelse med andra aktörer, sluta anta elever under läsåret, samtidigt som eleverna fortsatt kan byta från de kommunala skolorna.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 oktober 2025 följande.

1. Utbildningsnämnden godkänner utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Reservation av Jan Jönsson (L), se Reservationer m.m.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 1 oktober 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen anser att det vore mycket svårt att utan specifikt lagstöd få till en frivillig överenskommelse om att begränsa skolbyten med de 26 kommuner och över 100 fristående huvudmän som ingår i den gemensamma gymnasieregionen i Stockholm. Enligt gymnasieförordningen 7 kap. 8 § får huvudmän anta sökande vid en senare tidpunkt än vid början av utbildningen om de är behöriga och har de kunskaper och färdigheter som krävs. Förslaget om att begränsa möjligheten att söka gymnasieskola efter läsårsstart bör snarare lyftas med lagstiftaren.

Utbildningsnämnden svarade på en snarlik skrivelse från Jan Jönsson med flera (L) under våren 2025 (UTBF 2025/1160). I likhet med det tidigare svar så menar utbildningsförvaltningen att det inte heller är hållbart för stadens kommunala gymnasieskolor att ensidigt, utan överenskommelse med andra aktörer, sluta anta elever under läsåret, samtidigt som eleverna fortsatt får byta från de kommunala skolorna. Förvaltningen har för avsikt att fortsätta låta stadens kommunala skolor anta elever under läsåret.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s yttrande daterat den 14 oktober 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Bolaget instämmer i SISAB:s remissvar om att bolaget inte har rådighet kring själva verksamheten varför beredning av konsekvenser kring ändrade förutsättningar för skolval bäst besvaras av utbildningsförvaltningen.

Underremisser

SISABs remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Bolaget har ingen rådighet kring själva verksamheten varför beredning av konsekvenser kring ändrade förutsättningar för skolval bäst besvaras av utbildningsförvaltningen.

Reservationer m.m.

Utbildningsnämnden

Reservation av Jan Jönsson (L)

1. Att avslå förvaltningens förslag till beslut.
2. Att bifalla motionen.
3. Att därutöver anföra.

Vi liberaler delar ambitionen att gymnasievalet ska vara både fritt och stabilt, och att elever ska kunna känna att det val de gör är reellt, inte något man kan backa från utan konsekvenser. I dag har vi ett system där elever ibland byter skola mitt i terminen på vaga grunder — kanske för att första intrycket var fel, eller att de upptäckte att schemat inte passade — och det kan leda till att de får börja om eller tappa fart. Förvaltningen påpekar att utan lagstöd är det väldigt svårt att införa begränsningar i skolbyten i den gemensamma gymnasiregionen med 26 kommuner och över 100 fristående huvudmän. Det är en utmaning, men inte ett skäl att låta systemet fortsätta utan reform.

Det vi föreslår handlar inte om att ta bort valfrihet eller att låsa in elever utan att sätta rimliga ramar för när byten ska få ske. Vi vill att nämnden tillstyrker motionen och ger utbildningsförvaltningen i uppdrag att:

- Utredda hur man i Stockholm kan införa tydligare regler för skolbyten på gymnasiet — till exempel fasta bytestillfällen och definierade undantagsfall — utan att bryta mot nuvarande lagar.
- Kartlägga vilka juridiska förutsättningar som krävs för att genomföra sådana regler inom ramen för gymnasiregionen, och vilka ändringar i regelverket som skulle möjliggöra detta på bred front.
- Analysera konsekvenser för elevernas möjlighet till valfrihet, likvärdighet och rörlighet, samt hur skolornas planering och resurser påverkas.
- Presentera förslag som kan fungera även i samverkan med kommunala och fristående huvudmän, inte bara inom stadens egna skolor.
- Återkomma till nämnden med ett konkret beslutsunderlag, inklusive juridisk bedömning och konsekvensanalys, inom en rimlig tidsram (t.ex. 12 månader).

Vi tror att ett gymnasieval med kvalitet kräver mer än att “alla får byta när som helst” — det kräver att valet gäller, och att eleverna ges förutsättningar att stanna och fullfölja sin utbildning utan oro för att bli kastade mellan skolor. Man skulle mycket väl kunna ha en överenskommelse inom StorSthlm, där även de fristående är inkopplade. Alla borde tjäna på att inte elever hoppar runt.